

La creació d'una necessitat. Anàlisi crítica del discurs de la Federació Catalana de Caça

Thais Sánchez

Departament de Comunicació, Universitat Pompeu Fabra

thais.sanchez.ros@gmail.com

Copyright © 2022 (Thais Sánchez).

Licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 International License. Check.

Com citar aquest article: Sánchez, Thais. 2022. "La creació d'una necessitat. Anàlisi crítica del discurs de la Federació Catalana de Caça". *Animal Ethics Review* 2, no. 1 (Maig): 94-103.

FOTOGRAFIA: Douglas Gimesy / We Animals Media

Abstract

La caça mata anualment uns 25 milions d'animals no humans a l'estat espanyol i provoca la mort de més de 30 persones en accidents derivats de l'ús d'armes de foc a mans de caçadors (FAADA 2021). Connectada a l'administració pública a través de la seva regulació, la caça és un tema controvertit i objecte de moltes crítiques des del punt de vista ètic, de la conservació de la biodiversitat i econòmic —el propi sector reconeix la falta de transparència en la comptabilitat i, sobretot, en la fiscalitat—. L'objectiu d'aquest article és explorar com la Federació Catalana de la Caça (FCC) representa la caça i els caçadors a través d'alguns articles de la revista *La Geneta*, editada per la mateixa FCC. Aplicant una anàlisi crítica del discurs, la investigació estudia tres qüestions: la definició de la caça i la utilització del llenguatge per part de la FCC per construir una imatge que justifiqui l'activitat, la representació de la caça vinculada al poder polític i la projecció d'una activitat que està lligada a l'opressió i a la masculinitat. A través del discurs de la mostra d'articles estudiats se'n desprèn la pressió exercida des de la FCC al poder polític i a l'administració pública. Per a contextualitzar el discurs, l'article també explora l'evolució històrica de la caça com a pràctica social organitzada, que dona pas a una nova jerarquia social i econòmica que devalua a animals humans i no humans, així com la masculinitat associada a la mateixa.

Paraules clau:

Caça, anàlisi crítica del discurs, activitat cinètica, representació grups d'interès, Catalunya, identitat masculina, especisme.

1. Introducció

Hunting is not a sport. In a sport, both sides should know they're in the game.

Paul Rodríguez. Actor.

Segons la Fundació per a l'Assessorament i Acció en Defensa dels Animals, la caça mata anualment uns 25 milions d'animals no humans a Espanya i provoca la mort de més de 30 humans en accidents derivats de l'ús d'armes de foc a mans de caçadors (FAADA 2021). Aquestes xifres es relacionen amb l'activitat de 430.000 caçadors federats a l'estat dels quals 50.000 ho estan a la Federació Catalana de Caça (Federació Catalana de Caça 2021). El col·lectiu de caçadors representa un 0,45% de la població total a Catalunya i compta amb el 90% del territori per desenvolupar la seva activitat (Idescat 2021). Tot un territori disponible per una pràctica exercida per molt pocs, però amb un fort impacte sobre la vida de milions d'animals no humans i l'entorn que compartim amb ells.

Actualment la caça és una pràctica considerada com a recreativa i esportiva per la Real Federació Espanyola de Caça, l'entitat que agrupa als esportistes professionals o aficionats, jutges i àrbitres, les societats o associacions,

clubs o agrupacions dedicats a la pràctica de l'esport de la caça (Real Federació Espanyola de Caza 2011). De fet és l'esport amb més federats a l'estat darrere del futbol i el bàsquet (Europa Press 2017).

Connectada a l'administració pública a través de la seva regulació, l'any 1980 es van transferir les competències en matèria d'esport i caça a la Generalitat de Catalunya creant-se per decret, al 1981, l'actual Federació Catalana de Caça (en endavant FCC). En els seus estatuts, la FCC defineix la seva missió en el seu article primer com "la promoció, gestió i coordinació de la pràctica de la caça esportiva en totes les seves disciplines" (Federació Catalana de Caça 2021).

La caça és un tema controvertit i objecte de moltes crítiques no només des del punt de vista de l'ètica animal, sinó també des de posicions ecologistes. La caça, a banda del patiment i mort que suposa pels animals no humans, provoca a més pèrdua de biodiversitat, introducció d'espècies exòtiques i danys en hàbitats naturals produïts per infraestructures com tancats, camins i aeròdroms entre d'altres (Ecologistas en Acción 2017).

La falta de transparència econòmica del sector també és objecte de crítica. La darrera xifra global de la que es disposa sobre el sector la va proporcionar FAES al 2007, segons recull la organització no governamental Ecologistas en Acción en el seu informe de 2017. FAES estimava que el sector de la caça havia obtingut 2.750 milions d'euros de beneficis al 2007. Tanmateix aquestes xifres no són representatives. El propi sector ha reconegut la irregularitat fiscal de l'activitat — per exemple, al 2004, l'ex president de la Federació Espanyola de Caça, Andrés Gutiérrez Lara, havia declarat que la caça generava més de 6.000 milions d'euros en diner negre (Ecologistas en Acción 2017)—.

L'objectiu del present article és explorar com la FCC construeix el seu discurs sobre la caça i els caçadors a través d'una mostra d'articles de la revista que edita la mateixa FCC, *La Geneta*,—capçalera que fa referència a la geneta o gat mesquer, mamífer protegit i present als boscos de Catalunya (Regió 7 2009)—. Per a l'anàlisi s'ha utilitzat el número 29 de la revista, que correspon a la darrera publicació del quadrimestre del 2020. Aquest i tots els altres números d'aquesta revista es poden consultar a l'apartat Publicacions del web de la FCC.¹

Les preguntes que guiaven la recerca i que intentaré respondre en aquest article són les següents:

Com es representa la caça a la revista de la FCC?

Existeix a la revista un discurs vinculat al poder polític que justifica la caça?

Es vincula la caça a la masculinitat a la revista?

Aquest treball aplica una Anàlisi Crítica de Discurs (ACD) seguint la teoria de Teun A. van Dijk (1993). L'ACD es centra essencialment "on the role of discourse in the (re)production and challenge of dominance" (Van Dijk 1993, 249)². A la seva vegada, la dominació és definida com l'exercici i l'abús de poder social per part d'institucions o grups, que provoca la desigualtat social (Van Dijk 1993). Tot i que

---

¹ https://www.federat.cat/revista-federat.php?idc=1&la_geneta

² En el paper del discurs en la (re)producció i el desafiament de la dominació.

aquesta definició es construeix pensant en el poder exercit en les relacions entre animals humans, la caça converteix a milions d'animals no humans en víctimes i és per tant possible de considerar aquesta activitat com un exercici d'abús de poder i dominació. Aquesta recerca adopta igualment l'ACD des d'un enfocament sociocognitiu (Van Dijk 1993), per examinar si els missatges de La Geneta reproduïen de forma indirecta aquesta normalització de la dominació a través de la visió, actituds i opinions que trasllada la revista.

L'article s'estructura de la següent manera. En primer lloc s'aborda la definició que fan de la caça els caçadors, i com utilitzen el llenguatge per construir una imatge de la seva activitat com a necessària. En segon lloc s'explora si existeix en el discurs de la FCC una representació de la caça vinculada al poder polític. En tercer lloc s'analitza el discurs de la FCC al respecte de la caça vinculada a la representació d'una identitat masculina. Finalment es presenten les conclusions.

2. La definició de la caça com a activitat necessària

La Llei 1/1970 de 4 d'abril, que regula l'activitat en l'àmbit estatal³, defineix la caça en el seu article segon com l'acció "ejercida por el hombre mediante el uso de artes, armas o medios apropiados para buscar, atraer, perseguir o acosar a los animales definidos en esta Ley como piezas de caza, con el fin de darles muerte, apropiarse de ellos o de facilitar su captura por terceros."

Tot i que no forma part de la mostra analitzada d'articles, és important destacar que no trobem cap definició de l'acció de caçar en els estatuts de la FCC, com tampoc de paraules com "perseguir", "assetjar", "donar mort" o "apropiar-se". Sí es pot observar, tanmateix, que la FCC utilitza un llenguatge més administratiu. Per exemple, l'article "En defensa de la caça, el sector cinegètic català va dir prou" exposa la demanda explícita que fa la FCC al Govern català en el replantejament del "paper de la caça com una eina eficaç per a la gestió de la biodiversitat, els ecosistemes forestals i la fauna cinegètica" (La Geneta, 2020, 5). Expressions com "gestió" ja sigui "sostenible", "cinegètica" o "de la biodiversitat" són utilitzades de forma reiterada en l'article i consoliden aquesta imatge de "servei públic" al que es refereix l'ex-President de la Generalitat, Quim Torra, en la seva carta de suport al col·lectiu dels caçadors que explorarem més endavant (La Geneta 2020,10).

En l'editorial del número analitzat, el president de la FCC aleshores, Sergio Sánchez, defensa la caça vinculant-la directament a un objectiu essencial de control i gestió sostenible de l'entorn de la següent manera: "[F]em aprofitaments sostenibles que res tenen a veure amb atemptats contra la nostra fauna; ens impliquem en la millora dels ecosistemes de manera directa i personal, sobre el terreny, fent feina de debò i no amb paraules buides" (La Geneta, 2020, 4). A través d'aquest missatge, no només es considera la caça una activitat normal i natural sinó també necessària —coincidint amb les 3 "N" de la teoria sobre el carnisme de Melanie Joy (2013)—. Joy ja va explicar que tot el que fa referència a la carn està envoltat de mitologia i "les 3 'N', socialment integrades, es tracten com a veritats universals i s'invoquen per justificar tota classe de sistemes d'explotació" (2013, 91)⁴. Malgrat el que amaguen, aquestes "veritats" anestesien la inquietud o

³ Ley 1/1970, de 4 de abril, de caza.

⁴ Traducció de l'autora del castellà.

patiment que la majoria de persones podrien sentir en reflexionar sobre l'acte de caçar, anestesien la capacitat de qüestionar-ne la seva justificació.

Tanmateix és interessant reflexionar sobre la “necessitat” de la caça confrontada amb l'existència de les granges cinegètiques. Es tracta, aquestes granges, d'explotacions ramaderes que tenen com a missió aportar anualment als caçadors part de les preses que cacen, gairebé la majoria en alguns cassos. Al 2020, el 72% de la perdiu vermella criada en aquestes granges a Catalunya es va destinar a la caça —és a dir, només el 28% de les perdius roges sortint d'aquestes granges va ser reintroduït al seu habitat natural (Idescat 2021)—. La producció cinegètica és clarament una activitat més associada a l'entreteniment dels caçadors que a la sostenibilitat o la gestió del medi ambient.

Al 2021 existien dues granges cinegètiques de perdiu vermella a Catalunya, una a Torreferrussa (Vallès Occidental) i una altra a Esterri d'Àneu (Pallars Sobirà). Ambdues són propietat de la Generalitat de Catalunya i estan assessorades a nivell veterinari per personal de la FCC. Ecologistes en Acció ha calculat que el manteniment complet només de la granja cinegètica de Torreferrussa té un cost anual que es situa entre els 200.000 i 300.000 euros, assumit per l'administració catalana (La Directa 2018).

L'article “L'activitat a la Granja Torreferrussa durant la Covid-19” (La Geneta 2020, 28) informa que la granja no va aturar la seva activitat durant el confinament per ser considerada “activitat essencial”. L'any 2020 es van poder lliurar 30.000 perdius vermelles a les societats federades de Catalunya, segons explica el veterinari de la FCC en el vídeo enllaçat a la notícia (La Geneta 2020, 28).

Aquesta realitat no és única de Catalunya o l'estat espanyol. El sociòleg nord-americà David Nibert posa com a exemple la cria d'un gran nombre de cérvols de cua blanca als Estats Units, una de les espècies més apreciades pels caçadors d'aquell país, com ho és la perdiu vermella a Catalunya, per garantir-ne la quantitat suficient per mantenir la caça comercial i els ingressos derivats de la seva activitat (Nibert 2016).

Analitzar l'origen de l'evolució de la caça, de pràctica per obtenir recursos a esport o entreteniment, pot ajudar-nos a entendre el seu vincle amb el poder polític i la legitimació de la seva necessitat.

3. L'origen de la caça com a esport i la pressió del col·lectiu de caçadors sobre el poder polític

A "Origins of oppression, speciesist ideology, and the mass media", David Nibert (2016) explica que la persecució i matança sistemàtica d'altres animals comença ara fa entre 50.000 i 90.000 anys. Els primers caçadors reconeixien la personalitat i subjectivitat dels animals que mataben i es sentien culpables per llevar-los-hi la vida (Nibert 2016). Més endavant, la consolidació de la caça com a pràctica social organitzada va donar pas a una jerarquia social que devaluava tots els animals, humans i no humans (Nibert 2016). De fet, l'arribada de l'agricultura és un punt d'inflexió. La conquesta de més territori pel desenvolupament agrícola es fa necessària, i apareixen noves formes d'explotació de vaques, cavalls, porcs, cabres i ovelles, que es capturaven i s'utilitzaven per la seva carn i la seva força de treball

(Nibert 2016). La caça deixa de ser una pràctica per obtenir recursos i assumeix altres funcions, com la d'una activitat esportiva en la qual el caçador demostra les seves habilitats vinculades a la guerra o com a mitjà de defensa contra els altres animals que amenacen els ramats (Martínez, Cordero Rostenberg, Rius, 2020).

A Catalunya, al segle XXI, la denominació i naturalesa de la FCC com a organització esportiva queda definida de forma clara en els primers articles dels seus estatuts: “La FCC té com a objecte la pràctica esportiva de la caça” i “s'adscriurà a la Unió de Federacions Esportives Catalanes” (Federació Catalana de Caça 2021). La FCC també està inscrita al Registre d'Entitats Esportives de la Generalitat de Catalunya. De fet, l'objectiu de la FCC, segons que podem llegir a la seva web, és “promoure l'esport, tractar els temes que afecten el col·lectiu i mantenir els federats al dia de l'actualitat federativa” (Federació Catalana de la caça 2021).

La caracterització de la caça com a activitat esportiva no és la única neteja d'imatge que promou el sector. La FCC, a través de la Geneta, es fa també ressò de la imatge positiva que des de l'administració pública catalana es dona de la caça. L'esfera política, en general, dona suport als caçadors.

Per una banda, la ja citada Llei estatal de caça vigent a l'actualitat, de 1970, permet la intervenció del poder públic per a conciliar el que el legislador va considerar en aquell moment com són les dues posicions existents fins el moment sobre la caça: el principi de llibertat absoluta de caça com a bé comú i l'aprofitament dels terrenys com a propietat privada prioritzant els interessos de la propietat de la terra. Es tracta d'una postura que l'administració pública ens presenta com a complicada, de gestió que necessita equilibrar els interessos privats i “el dret” de qualsevol a practicar la caça. Una visió que, com es veu, no problematitza la caça.

De fet, a Catalunya, el suport del poder polític a la caça és públic i notori. En la darrera edició de La Geneta destaca l'article “El president de la Generalitat mostra el seu suport al col·lectiu de caçadors”. El seu títol deixa força clar la opinió del llavors president de la Generalitat, Quim Torra envers el sector de la caça a través d'una carta amb data de juny de 2020 publicada íntegrament (La Geneta 2020, 10). En ella, el President Torra expressa el seu “posicionament personal i del Govern en relació a la caça”, afegint que “entre les moltes tasques que realitzeu, hi ha una que sovint es poc coneguda i valorada públicament com es el servei públic que presteu” (La Geneta 2020, 10).

És interessant remarcar com, a finals de juliol de 2020 i també publicat a La Geneta, la FCC pressiona el poder polític de forma directa a través d'una carta enviada als diferents partits on se'ls reclama incorporar els interessos del sector de la caça en els seus programes electorals, al·legant la necessitat d'acabar amb els “estereotips i estigmes” contra la caça i de promoure'n els seus “beneficis” (La Geneta 2020, 18). En l'article “La FCC sol·licita als partits polítics que incloguin, de manera explícita, la caça als seus programes electorals”, la FCC indica que:

(...) d'acord amb les carències observades, des de la Federació Catalana de Caça s'insta a les formacions polítiques a especificar als seus programes electorals tot un seguit de línies principals com posar en valor la importància social de la caça, la redacció d'una nova Llei de caça adaptada a les necessitats del segle XXI,

promoure un programa educatiu per explicar la caça a les futures generacions, ajudar al col·lectiu d'una manera decidida en les seves actuacions per danys a l'agricultura i promoure normatives consensuades amb el sector per tal d'afavorir l'equilibri dels ecosistemes, les practiques agrícoles compatibles amb la conservació del medi natural i els aprofitaments cinegètics sostenibles" (La Geneta 2020, 18).

Efectivament, l'ús de verbs com "sol·licitar" o "instar" tenen una connotació d'empènyer més pròpia d'un grup de pressió exigint al poder polític que els tinguin en compte en les seves futures decisions que no pas d'una voluntat de proposta desinteressada.

4. La caça, una història de masculinitat i opressió

La portada del número analitzat de la revista La Geneta intenta posar l'accent en la igualtat de gènere en la pràctica de la caça a través d'un mosaic de fotos de diferents persones federades. De 161 fotos, 12 corresponen a dones soles, dues a parelles i una nena. Per si queda cap dubte, l'organigrama de la FCC el resol: tots els càrrecs que conformen aquesta institució són homes (Federació Catalana de Caça 2021).

La masculinització de la caça a Catalunya es flagrant. L'any 2020, 34.806 del total de llicències (35.136) corresponien a homes, mentre que tan sols 330 van ser atorgades a dones. És a dir un 0,5 % del total (Idescat 2021).

La presència de la dona al número analitzat de La Geneta és pràcticament nul·la. Només un parell de titulars fan referència a la participació activa de les dones en accions vinculades a la caça. En concret, les ressenyes "Grans, molt grans, els nostres companys i companyes de la Societat de Caçadors de Roses (La Geneta 2020, 30) i "Donació de 8.380 € dels caçadors i caçadores de Girona a l'Hospital de Santa Caterina" (La Geneta 2020, 33) representen a la dona vinculada directament a actes solidaris. Malgrat comptar amb molt poques dones caçadores, la FCC posa en valor la presència i participació femenina en la pràctica de la caça a través d'una imatge estereotipada de la dona cuidadora, exercint les seves capacitats i habilitats naturalment vinculades al seu gènere: garantir el benestar de la comunitat. Els dos articles esmentats donen visibilitat a les dones caçadores només per il·lustrar la vessant caritativa de la caça, aquella que pretén retornar a la societat part dels beneficis que genera, escollint causes socials d'interès per la comunitat com la millora dels equipaments hospitalaris. Les dones, cuidadores, atentes i acollidores son representades com la cara amable de la caça. La FCC ho fa també en un intent de simular que la caça no és només una pràctica d'homes, per tal de modernitzar-la i fer-la acceptable.

L'anterior posa de manifest com la caça necessita redefinir-se per fer-se atractiva a les noves generacions, per maquillar la seva imatge de masculinitat i opressió i garantir la seva existència. L'evolució a la baixa del número de federats amenaça la seva continuïtat (Nació Digital 2020). Per aquest motiu, la FCC reclama obertament poder anar a les escoles catalanes, i demana un "programa educatiu ambiental per explicar la caça a les noves generacions" (La Geneta 2020, 18). Tot plegat amb l'objectiu de persuadir als més petits de la necessitat de la caça, és a dir per persuadir-los de que matar animals no humans que tenen la

capacitat de sentir i volen viure és natural, normal i necessari. La representació de la caça a les escoles catalanes mereix una anàlisi acurada, que requeriria un estudi a banda, tant dels missatges emprats com de les activitats educatives que es realitzen.

5. Conclusió

Aquest article ha explorat el discurs que els caçadors catalans construeixen de sí mateixos a través de la revista de la Federació Catalana de Caça, La Geneta. Per a fer això hem recordat l'evolució històrica de la caça, que ens permet entendre la seva consolidació com a pràctica social organitzada que dona pas a una nova jerarquia social i econòmica devaluadora tant pels animals humans com pels no humans. L'arribada de l'agricultura és un punt d'inflexió i redefineix la caça com una pràctica de prestigi més enllà de mitjà per aconseguir recursos. Posteriorment, amb el temps, la caça es transforma en activitat esportiva en la qual el caçador demostra les seves habilitats vinculades a la força, la dominació i la violència. A La Geneta es pot veure com la imatge de la caça com a esport passa a un segon pla més recentment per a ser reposicionada ara com a "servei públic" necessari per a la gestió del territori natural.

En el nou ordre social que va comportar l'aparició de la caça, la masculinitat de la pràctica n'és el seu tret més diferencial. En aquest article he explorat com la FCC posa en valor la presència i participació femenina en la pràctica de la caça a través d'una imatge estereotipada de la dona, en un intent de simular que la caça no és només una pràctica d'homes, per tal de modernitzar-la i fer-la acceptable.

Així mateix, l'anàlisi de la revista de la FCC fa evident com el poder polític legitima i justifica l'existència de la caça com a activitat necessària. A través del discurs del número de La Geneta estudiat, se'n desprèn la voluntat de l'administració pública de no qüestionar la caça des de cap angle. El col·lectiu dels caçadors compta en l'administració pública amb un aliat que els ajuda també a redefinir la seva activitat més enllà de l'esport, com a activitat de gestió natural, per fer-la socialment acceptable. Tanmateix, s'ha fet evident en l'anàlisi la pressió que exerceix el sector de la caça sobre el poder polític, intentant orientar-ne les seves decisions. Una pressió que té com a finalitat fer valdre els seus interessos, al·legant la modernització d'una activitat que es reinventa com a necessària i de servei públic al segle XXI.

La temàtica de la caça és complexa i extensa i aquí només s'ha abordat de forma molt preliminar, per mostrar com de necessària n'és aquesta anàlisi. La porta queda oberta per a que investigadores i investigadors crítics s'hi endinsin.

Referències

Comellas, Jordi. 2009. "El gat que ens van portar els àrabs." Regió 7, Febrer, 7, 2009. https://www.regio7.cat/estaticos/fauna/gat_mesquer.pdf

Ecologistas en Acción. 2017. "7 verdades sobre el impacto de la caza en España. Madrid: Ecologistas en Acción".

<https://ecologistasenaccion.org/wp-content/uploads/adjuntos-spip/pdf/info-verdades-caza.pdf>

Europa Press. 2017. "La caza, tercer deporte con más federados de España por detrás de fútbol y baloncesto." Europa Press, Juliol, 25, 2017.

<https://www.europapress.es/deportes/noticia-caza-tercer-deporte-mas-federados-espana-detras-futbol-baloncesto-20170725145336.html>

FAADA. 2021."Caça". <http://faada.org/entreteniment-caca>.

Federació Catalana de Caça. 2021. "Estatuts Federació Catalana de Caça." Federació Catalana de Caça. <https://www.federat.cat/estatuts-federat.php>

Generalitat de Catalunya. 2021. Idescat. Institut d'Estadística de Catalunya <https://www.idescat.cat>.

Joy, Melanie. 2013. *Por qué amamos a los perros, nos comemos a los cerdos y nos vestimos con las vacas: una introducción al carnismo*. Madrid: Plaza y Valdés.

La Geneta 2020. Revista dels caçadors i caçadores de la FCC. N. 29, Segon quadrimestre. <https://issuu.com/celialop/docs/geneta29>

Margets, Navarro. 2019. "Caçadors, una espècie en perill d'extinció." *Nació Digital*, Desembre, 31, 2019. <https://www.naciodigital.cat/cupatges/noticia/6163/cacadors-especie-perill-extincio>

Nibert, David. 2016. "Origins of oppression, speciesist ideology, and the mass media." A Núria Almiron, Matthew Cole i Carrie Freeman (eds.): *Critical Animal and Media Studies: Communication for nonhuman animal advocacy*, 74-88. Nova York: Routledge.

Oliveros, Roberto y Miguel Ángel Hernández. 2017. El impacto de la caza en España. Ecologistas en Acción.

<https://www.ecologistasenaccion.org/wp-content/uploads/adjuntos-spip/pdf/informe-impacto-caza.pdf>

Real Federación Española de Caza. 2011. Resolución de 14 de febrero de 2011, de la Presidencia del Consejo Superior de Deportes, por la que se publican los Estatutos de la Real Federación Española de Caza.

<https://www.fecaza.com/images/stories/BOE-A-2011-3756.pdf>

Sans, Jordi. 2018. "Caçadors, el reducte influent." *La Directa*, Febrer, 2, 2018. <https://directa.cat/hemerotecas/cacadors-el-reducte-influent/>

Van Dijk, Teun A. 1993. *Principles of critical discourse analysis*. *Discourse & society* 4, n. 2, 249–283.